

Gustaf Malmbergs tal när Tjust-Eds kommun bildades.

Från min tidigaste barndom har det för mig alltid legat ett särskilt skimmer över Ed och vad därtill hörer. Min mors äldsta syster var på 1850-talet bosatt på Forsby såsom maka till den dåvarande förvaltaren där Gustaf Hedin. Det var på gamla friherrinnan Lybeckers tid. Som ung flicka var min mor ofta där och brukade tala om julbjudningarna där och på Stora Helleberg hos prosten **Olai**.

Och vid Eds bruk var en nära släkting till min far vid samma tid bruksförvaltare. Han hette J. G. Källman. Jag minns också mycket väl, hur far brukade fara till "Eds marken" och köpa 13 kvarters oxar. Ed var sålunda varmt levande i min barnsliga föreställningsvärld.

Den första kontakten i verkligheten med Ed fick jag sommaren 1882, således för snart 70 år sedan. Min kära barndomsvän Otto Janse, sedermera t. f. riksantikvarie, och jag gjorde en fotvandring från Valdermarsvik till Ed.

Frammot aftonen gick vi med tveksamma steg upp till Stora Helleberg och bad att få ligga på en höskulle över natten. Det satt en gammal man på förstukvisten och läste en tidning. Det var prosten **Otto Rosin**.

Vi överlämnade till honom ett brev från min far som var gammal bekant med Rosin sedan dennes tid som kyrkoherde i Tryserum. Han ropade på sin husföreståndarinna, som sedan tog hand om oss på ett utomordentligt sätt med, mat och sängar. Det var min första natt på Stora Helleberg.

Bortåt fyrtio år senare åkte jag tåget söderut från Stockholm. I samma kupé satt eller rättare sagt gick en ståtlig äldre man med ett ovanligt imponerande utseende omkring.

Han liknade en fången örn. Jag försökte på allt sätt ta reda på vem det kunde vara, men lyckades ej.

På ett prästmöte i Linköping en tid efteråt uppträdde emellertid en man och talade varmt för understöd åt teologie studerande. Det var min medpassagerare från tågresan och det var kyrkoherden i Ed **Herman Brilioth**. Jag gick fram och presenterade mig och fick trycka hans hand.

När jag sedan efterträdde honom 1921, hade jag således indirekt och direkt haft kontakt med mina tre föregångare i ämbetet.

Jag hade ju så småningom blivit en genuin stadspräst, men när patronus på Winäs, den av mig mycket avhållne **Karl Anton Gustafsson**, en vacker dag kom upp i mitt stadshem och talade om, att de skulle ha en ny kyrkoherde i Ed och frågade om jag ville komma ned och predika en söndag 1 april 1921 var det mig som om det var detta jag gått och väntat på och längtat efter.

En tidig morgon i maj 1922 landsteg så min maka, våra barn östen, Lennart och Gunilla och jag i Helgenäs, dit vi kommit båtledes med "östern".

Vi välkomnades varmt och vi och våra flyttsaker forslades prompt upp till prästgården, där välkomsthälsningar ytterligare accentuerades med en välgörande frukost under ledning av den oförgätliga fru **Gertrud Brilioth** och den goda, vänliga arrendatorsfrun **Tekla Karlsson**.

Vi kände alla, att vi kommit hem. Och så gick tjugofyra år under mintjänst i kallet med dess olika förgreningar. Jag och de mina förenades allt innerligare med bygden och dess befolkning. Vi lärde oss akta och hålla av dem som bygger och bor här.

Ni uppenbarade för oss något av det bästa i svenskt väsen: fromhet, idoghet och vänsällhet och många personliga vänner vann vi.

Många har redan gått till vila på fridsgården härutanför men många lever ännu kvar i de många kära hemmen i den vackra oförgätliga bygden och minnet av alla bevarar vi kärt så länge vi lever.

I min aftonbön brukar jag ofta göra en rond i mina tankar bland byarna, gårdarna och samhällena och då möter jag åter vänliga blickar och trofasta handslag. Gud välsigne er alla!

Och nu är det fest i Ed — en avskedsfest för Västra Eds kommun. Formerna för vårt liv kan växla på grund av den yttre utvecklingen och dess lagar, men det inre och väsentliga förblir.

Bortåt 800 år gammal är väl Eds socken. I början - inneslöt den även systerförsamlingen östra Ed, vilken mina ord också gäller. Kommunen växte fram ur socknen — som kallades så, emedan man "sökte" sig till samma kyrka. Socken, församlingen består.

Dess talesmän är och förblir den gamla och den nya kyrkan.

Må medvetandet därom alltjämt få leva friskt och oanfrätt i Edra hjärtan!

Då: bevaras den goda Edsandan till eder egen fromma och glädje.

Om jag skulle uttala en mera praktisk önskan vid sidan om vad jag förut sagt, så är det en förhoppning att en hembygdsgård och ett hembygdsarkiv upprättas innan det blir för sent, ty tiden skyndar fort och utplånar snabbt allt gammalt och fornt.

Detta bleve ett yttre tecken på och en levande källa för den hembygds kärlek som jag vet lever i edra som i alla Edsbors hjärtan om det än i yttre mening ej bor kvar inom sockengränserna.

Och nu endast en varm tillönskan om välfärd och framgång i den nya kommunen med mina gamla socknar. Västra Ed och Östra Ed och Tryserum, inom vilken jag tillbragt nio lyckliga barnaår i Valdemarsviksdelen.

Min övertygelse är, att den osjälviskhet och offervilja för det allmännas bästa, som sedan gammalt kännetecknat det svenska kommunallivet, då det varit som bäst, allt framgent skall leva inom den nya kommunen Tjust—Ed.

Det gläder mig, att det nya namnet blev TjustEd. I dess första led förenas de tre Tjust-Socknarna: det gamla ärevördiga Tryserum och de båda Edssocknarna.

Ed och Eds kapell, Västra Ed och östra Ed. Att det senare ledet är Ed, betecknar att Ed sedan urminnes tider varit huvudorten i Norra Tjust:

Därom vittnar bl.a., att Gustav' II Adolf år 1620 gjorde Ed till köping. Ett minne därav var den gamla betydelsefulla Eds marknad, som upphörde först 1936.

Detta är något av det jag velat säga denna afton. Och jag önskar nu eder alla och hela bygdens befolkning ett välsignat årsskifte och ett gott och lyckligt begynnelseår under den nya samhällsordningen.